

УДК 636.1.088:612.8
© 2018

*Петрушко М. П., кандидат сільськогосподарських наук,
директор Інституту конярства Харківської державної зооветеринарної академії,
Кабасова І. О., аспірант*

*(науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук М. П. Петрушко)
Харківська державна зооветеринарна академія*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТИПУ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ СПОРТИВНИХ КОНЕЙ ГРУПИ КОНКУРУ

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук, професор А. М. Хохлов

У даній роботі проведені дослідження взаємозв'язку типу вищої нервової діяльності (ВНД) коней з показаною ними працездатністю під час участі у змаганнях з подолання перешкод. Дослідження проводилися на 10 головах коней групи конкуру Дергачівської дитячо-юнацької кінно-спортивної школи, які мали досвід участі у змаганнях з подолання перешкод. Встановлено, що найбільш перспективними для використання у конкурі є коні сильного врівноваженого рухливого типу ВНД; коні сильного врівноваженого інертного типу ВНД підходять для участі у змаганнях під вершниками початківцями та в якості коней хобі-класу; коні сильного неврівноваженого типу ВНД мають нереалізований спортивний потенціал та потребують системи тренінгу, що скерована не тільки на розвиток фізичних якостей, але і на підвищення стресостійкості в умовах змагань.

Ключові слова: тип вищої нервової діяльності, сила нервової системи, конкур, тренінг коней, працездатність.

Постановка проблеми. Тренінг та випробування молодняка є складовою частиною селекційно-плеємної роботи в конярстві і служать подальшим засобом підвищення якості плеємної продукції, спеціалізації та загального прогресу породи [2]. Тренінг, який систематично проводиться з покоління в покоління, – це не тільки один із видів направленої дії на організм коня, але й шлях до вдосконалення всієї породи. Остаточним показником правильно проведеного тренінгу є результати випробувань, що мають за мету виявлення та оцінку рівня розвитку фізичних якостей коня. Довгий час єдиним видом випробувань коней були гладкі скачки та біга. Виникнення спортивного кіннозаводства, як окремої ланки галузі конярства, викликало необхідність створення спеціальних прийомів тренінгу і випробувань. У зарубіжних країнах із високорозвиненим напівкровним кіннозаводством праця над створенням системи тренінгу і випробувань ведеться вже багато десятиліть. Однак, незважаючи на безумовні досягнення багатьох ко-

нярських спілок, існуючі системи тренінгу не повністю задовольняють селекціонерів і постійно удосконалюються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Проведено достатньо досліджень зв'язку типу ВНД скакових та рисистих коней з показниками жвавості [1, 3, 4, 5, 7]. Але питання впливу типу ВНД на результативність коней, які беруть участь у змаганнях із класичних видів кінного спорту [6], почали вивчати нещодавно та є недостатньо вивченими, тому проведення досліджень взаємозв'язку типу ВНД з працездатністю коней групи конкуру є дуже актуальними.

Метою роботи є дослідження взаємозв'язку типу вищої нервової діяльності коней з показаною ними працездатністю під час участі у змаганнях із подолання перешкод.

Для вирішення даної мети були поставлені наступні завдання:

- визначити типи ВНД коней групи конкуру;
- проаналізувати результати участі коней у змаганнях з подолання перешкод;
- зробити висновки щодо зв'язку типу ВНД з працездатністю коней групи конкуру.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводилися на 10 головах коней групи конкуру Дергачівської дитячо-юнацької кінно-спортивної школи, які мали досвід участі у змаганнях з подолання перешкод. Аналіз спортивної працездатності проводився за технічними результатами змагань із подолання перешкод 2016 року. Дослідження типів ВНД коней проводили за методичними рекомендаціями ВНДІ конярства [3].

Результати досліджень. Для проведення дослідів було відібрано 10 голів коней групи конкуру Дергачівської дитячо-юнацької кінно-спортивної школи, які мали досвід участі у змаганнях з подолання перешкод. Середній вік коней становив 8,2 років.

За результатами проведених дослідів із визна-

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

чення типу ВНД ми отримали наступний розподіл коней групи конкуру: чотири коня відносяться до сильного врівноваженого рухливого типу з великою силою нервової системи (I), два коня – до сильного врівноваженого інертного типу ВНД з великою силою нервової системи (II), два коня – до сильного невірноваженого типу ВНД з великою силою нервової системи (III) та ще два коня – до сильного невірноваженого типу ВНД з недостатньою силою нервової системи (III-). Коней зі слабким типом ВНД виявлено не було. На нашу думку, вирішальним фактором цього стало те, що всі коні, які брали участь у дослідженнях, вже пройшли підготовчий та спеціалізований тренінг і брали участь у змаганнях, а коні зі слабким типом ВНД були вибракувані раніше, ще на етапі підготовки до змагань.

Далі було проаналізовано результати участі 10 коней у 272 змаганнях із подолання перешкод. Їх результати оцінювались за наступними показниками: середня кількість штрафних очок за старт; відсоток стартів без штрафних очок; відсоток стартів з призовими місцями; відсоток стартів швидше за всіх, але зі штрафом; відсоток виключень зі змагань. Ці показники всебічно характеризують спортивну успішність кожного коня. Результати участі коней у змаганнях у розрізі типів ВНД наведені у таблиці.

З отриманих результатів ми можемо бачити, що коні сильного врівноваженого рухливого ти-

пу ВНД мають найменшу середню кількість штрафних очок за старт. Показники відсотків стартів без штрафних очок – 54,60 % та відсотків стартів з призовими місцями – 49,57 % дають змогу очікувати більш високі спортивні результати від коней даної групи та роблять коней даного типу ВНД найбільш перспективними для участі у змаганнях із подолання перешкод.

Натомість коні сильного врівноваженого інертного типу ВНД не мають виключень зі змагань та показник відсотку стартів пройдених швидше за всіх, але зі штрафом (8,93 %) є найкращим серед досліджуваних груп. За всіма іншими показниками дана група коней показала середній результат. Ці коні підходять для більш спокійного стилю проходження маршрутів та є більш надійними і стабільними за інших коней.

Результати коней сильного невірноваженого типу ВНД показують, що майже третину стартів, а саме 27,04 %, дана група коней проходить швидше за всіх, але зі штрафом. Ці результати свідчать про необхідність корекції системи тренінгу для коней даної групи та кращої адаптації їх до умов змагань. Також можна казати про нереалізований спортивний потенціал цих коней. Якщо знизити показник відсотку стартів швидше за всіх, але зі штрафом хоча б удвічі, то за кількістю стартів з призовими місцями вони могли б стати лідерами.

Показники спортивної успішності коней групи конкуру

№ з/п	Кличка	Середня кількість штрафних очок за старт	% стартів без штрафних очок	% стартів із призовими місцями	% стартів швидше за всіх, але зі штрафом	% виключень зі змагань
Сильний врівноважений рухливий тип ВНД						
1	Хоббі	1,90	60,00	56,67	13,33	3,33
2	Сарбона	1,76	60,00	56,00	12,00	4,00
3	Рембрандт	2,68	48,38	38,71	12,90	3,23
4	Бренд	2,31	50,00	46,88	25,00	3,13
Разом по групі		2,16 ± 0,21	54,60 ± 3,14	49,57 ± 4,25	15,81 ± 3,08	3,42 ± 0,20
Сильний врівноважений інертний тип ВНД						
5	Румба	2,83	50,00	45,83	8,33	0,00
6	Бубна	2,86	47,62	42,86	9,52	0,00
Разом по групі		2,85 ± 0,02	48,81 ± 1,19	44,35 ± 1,48	8,93 ± 0,59	0,00
Сильний невірноважений тип ВНД						
7	Знахар	2,83	48,38	41,94	16,13	3,23
8	Сенс	4,10	32,26	41,94	32,26	6,45
9	Сантес	4,52	30,43	47,83	34,78	4,35
10	Кіборг	2,50	50,00	41,67	25,00	4,17
Разом по групі		3,49 ± 0,49	40,27 ± 5,18	43,35 ± 1,50	27,04 ± 4,19	4,55 ± 0,68

Висновок. На основі отриманих результатів можна зробити наступні висновки:

- найбільш перспективними для використання у конкурі є коні сильного врівноваженого рухливого типу ВНД;

- коні сильного врівноваженого інертного типу ВНД підходять для участі у змаганнях під

вершиками-початківцями та в якості коней хобі-класу;

- коні сильного неврівноваженого типу ВНД мають нереалізований спортивний потенціал та потребують системи тренінгу, що скерована не тільки на розвиток фізичних якостей, але і на підвищення стресостійкості в умовах змагань.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гопка Б. М. Роботоздатність коней рисистих порід з різними типами вищої нервової діяльності / Б. М. Гопка, С. Ю. Косенко // Науковий вісник Національного аграрного університету. – К. : НАУ, 2008. – Вип. 118. – С. 102.

2. Дорофеев В. Н. Наставление по заводскому спортивному тренингу / В. Н. Дорофеев, Н. В. Дорофеева. – ВНИИК, 2003. – 30 с.

3. Изучение топологических свойств и функционального состояния центральной нервной системы лошадей. Методическое руководство / [Ашибоков Л. Х., Брейтшер И. Л., Карлсен Г. Г. і др.]. – Нальчик, 1990. – 207 с.

4. Косенко С. Ю. Динаміка рівня глюкози в крові рисистих коней різних типів ВНД під час іподромних випробувань / С. Ю. Косенко,

В. В. Карножицький // Аграрний вісник Причорномор'я. – Одеса : ОДАУ, 2010.

5. Косенко С. Ю. Динаміка рівня кортизолу в крові рисаків різних типів ВНД під час іподромних випробувань / С. Ю. Косенко // Науковий вісник Вінницького НАУ. – Вінниця : ВНАУ, 2011. – Вип. 8 (48). – С. 211–214.

6. Сергиенко Г. Ф. Функциональное состояние лошадей разного типа ВНД при различных системах тренинга / Г. Ф. Сергиенко, Н. П. Иванова // Коневодство и конный спорт. – 2011. – №3. – С. 19–20.

7. Тренировка рысаков разных типов ВНД // Тренировка рысистой лошади. – 2004. – №5. – С. 246–273.